

Razgovor: dr. sc. Ivica MATIČEVIĆ, urednik u Enciklopediji Matice hrvatske

Povijest Matice hrvatske – zrcalo hrvatskoga identiteta

Objavljen je prvi od četiriju predviđenih svezaka kapitalnoga projekta Enciklopedija Matice hrvatske u nakladi Matice hrvatske

Piše: MARKO CURAĆ

Je li Enciklopedija Matice hrvatske (EMH) djelo isključivo o jednoj instituciji ili o hrvatskoj kulturi uopće i komu je sve namijenjena?

Enciklopedija Matice hrvatske namijenjena je svima kojima je stalo do hrvatske kulture i znanosti, onima koji žele bitno proširiti svoje spoznaje o građanskoj Hrvatskoj u posljednja dva stoljeća. Dakako da je središnji predmet ovoga projekta djelovanje Matice hrvatske, znamenite ličnosti koje su oblikovale njezin dugovječni profil i karakter, njezini nakladnički pothvati, njezina politička sudbina..., no to je samo jezgra interesa koja nas je okupila. Iz Matičina središta širila se u svim smjerovima pozitivna kulturološka i spoznajno-istraživačka energija, Matičin je identitet snažno oblikovao identitet cjelokupne Hrvatske u svim segmentima... Zato ovo nije i ne može biti samo knjiga o jednoj instituciji, o Matici hrvatskoj, to je knjiga o nama samima, našim postignućima, lutanjima i pronalascima. Povratak u povijest zrcalo je našega današnjeg napretka ili mogućega nazadovanja. Trojno uredništvo, u kojemu imam iznimnu čast i sam sudjelovati, koje je pokrenulo i iznijelo ovo izdanje, uz vrijedni suradnički kolektiv, smatra da je Matica hrvatska zaslužila ovakvu veliku knjigu jer je nemoguće odijeliti nacionalnu povijest od povijesti Matičina postojanja.

Na predstavljanju je glavni urednik Igor Zidić rekao kako će u sljedećemu svesku biti zanimljiva natuknica o masonstvu i Matici hrvatskoj. Što je u prvome svesku posebno intrigantno?

Svatko će pronaći svoju intrigantnu jedinicu, u skladu sa svojim prethodnim poznavanjem činjenica i sposobnosti analitičkoga mišljenja. No na nekoj razini opće spojne svijesti, recimo to tako, a onda opet i iz insajderske, uredničke vizure, čini mi se da su najzanimljiviji oni aspekti koji su do sada bili manje poznati ili posve nepoznati. A takvih ćete aspekata pronaći u mnoštvu članaka. Primjerice, neke crte iz Andrićeva odnosa spram Matice hrvatske, zatim aktualnost pojedinih Domjanićevih misli iz njegovih zapisanih zamjedbi o ulozi kulture u hrvatskome društvu, pa posve novi autorski pogled na

djelovanje Miroslava Brandta, ili možda pomno opisana „matičarska“ sudbina Dragana Bubića ili Stipana Banovića, do sustavno obrađenih likova i djela Matičinih predsjednika Janka Draškovića, Đure Arnolda, Vlade Gotovca... Pa ipak, intrigantnim smatram svaku onu jedinicu koja je obrađena tako da pokušava postojećem poznatom pogledu dodati bitno autorsku komponentu, a to znači da se našim dragim suradnicima dopustio onaj nužni prostor slobode u kojem bi oni razvili nerijetku analitičku misao o manje-više poznatim činjenicama iz života značajnih protagonista kulturnoga, umjetničkoga i političkoga života Hrvatske; tu mislim na članke o J. Barakoviću, M. Držiću, A. Barcu, M. Budaku, K. Š. Gjalskome, Lj. Babiću, M. Begoviću, B. Bušiću...

Pisali ste natuknicu o književniku Mili Budaku. Koje su osnovne razlike u odnosu na tu natuknicu iz Hrvatske književne enciklopedije?

Vjerojatno u tome što se ovdje pokušava zaokružiti Budakovo književno djelovanje kroz njegovu snažnu potporu koju je kao jedan od najvažnijih hrvatskih pisaca između dvaju svjetskih ratova dobio u Matici hrvatskoj. Ne zaboravimo, u ovoj je knjizi, za razliku od drugih srodnih izdanja, uvijek u središtu odnos Matice hrvatske i specifičnoga predmeta obrade (jedinice). Matica hrvatska u ovoj je knjizi nešto poput magneta iz kojega se pokušava otrgnuti i opisati fenomen njezinih tvoritelja, ali i njezinih ras-tvoritelja. Nadam se da sam dovoljno jasan. Tako i u ovome slučaju. U prvome redu, dakle, mjesto Matice hrvatske u kontekstu Budakova literarnoga opusa. Ne zaboravimo, Budak je pravi kućni Matičin autor, Matica hrvatska je njegova nakladnička kuća, u njoj je objavio 17 naslova u 26 knjiga, osim jedne zbirke pripovijesti, on je bio jedan od najprodavanijih Matičinih (i hrvatskih) književnih stvaralaca u 30-ima koji je na taj način Matici pomogao i financijski... Dakako - i to se nije moglo i smjelo izbjeći - skiciran je i kratki osvrt, na temelju poznatih i objavljenih studija, na mjesto i važnost Matice hrvatske spram Budakova političkoga djelovanja, odnosno na njegov utjecaj koji je u Matici bio znatan u godinama prije početka rata, sve do 1943. Samo se treba držati činjenica i sve dolazi na svoje mjesto. Dakako, činjenice, te noćne more svih onih kojima su preduvjerenja uporišta mišljenja, prije toga treba istražiti i poznavati. Povijest nije katalog crno-bijelih slika, pa se uštekate gdje i kada vam najbolje odgovara i koristi.

Koliko će EMH iznijeti na svjetlo nepoznatih činjenica iz rada MH te se upustiti u prevrjednovanje ideologiziranih shema o osobama i događajima, kako iz povijesti Matice, tako i hrvatske kulture uopće?

Vjerojatno bi mudro, barem bi zvučalo intrigantno, bilo reći da će iznijeti onoliko nepoznatih činjenica koliko smo ih spremni prihvatiti. Nije li uvijek tako kada se pomiješaju istraživački podatci i analitička nadgradnja. Recepcijska

ENCIKLOPEDIJA MATICE HRVATSKE

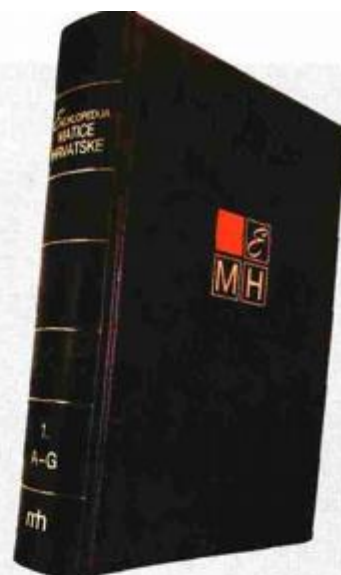
Sv. I: A-G

Glavni urednik: Igor Zidić
Izvršna urednica: Jelena Hekman
Urednik: Ivica Matičević

Stručni suradnik: Josip Brleković
Tehnički urednik: Neven Osojnik

Nakladnik: Matica hrvatska, Zagreb

816 str., 485 natuknica, 54 suradnika, 745 ilustracija (558 u boji, dvije duplerice), 14 tablica, dvostupačni tekst, ilustrirani predlist i zalist, predgovor glavnog urednika, popis suradnika, popis kratica, popis izvora fotografija i korištene građe

praksa, život fakata nakon istraživanja ne mora uvijek ovisiti o faktima samima. Da, upravo tako, govorim o društvenom i političkom kontekstu. Vidjet ćemo! Naše je bilo da stvari zabilježimo i da ih pokušamo usustaviti u pregledni katalog s vidljivim autorskim pečatom, ali što će doista od toga biti prihvaćeno kao živa i dinamična činjenica koja donekle ili posve obrće pogled na predmet – to se ne može znati. Iako će se pokazati neprijepornim da je Matica hrvatska suma hrvatskih umjetničkih i znanstvenih uspjeha, ali i prostor političkih, djelomice i ideoloških neuspjeha pri čemu je Matica bila i subjekt i objekt, zavisno od povijesnoga trenutka. Matica je prostor - susretno razumijevanja, ali i sukoba. Dakako da se odmah pomišlja na zabranu Matičina djelovanja i 1971., a prije toga na djelovanje Agitpropa, o kojem se do ove knjige slabo znalo. Već sam spomenuo da svaka analitička natuknica, za razliku od običnih faktografskih, nosi sa sobom i posve nove poglede na tzv. stare stvari. Žao mi je što ne mogu biti konkretniji, ali aspekt prevrjednovanja je ipak nešto što svatko od čitatelja mora sam otkriti. Računamo u tome slučaju na dobro informiranoga čitatelja, koji razumije povijesne i političke procese u hrvatskome nacionalnom prostoru. Ova knjiga nije samo još jedan i obični leksikonski obavijesni pano, iako zadovoljava i taj nužni žanrovski obrazac.

Hoće li projekt EMH biti dovršen do 175. obljetnice MH?

Naravno da ne će. To bi značilo da do 2017. objavimo još dva sveska plus četvrti, dodatni svezak. Eventualno će biti zgotovljen drugi svezak od ukupno predviđenih četiriju, ako budu zadovoljeni nužni tehnički i financijski uvjeti. Prvi je svezak, iako uz potporu Matičine Uprave, nastajao u vrlo teškim i neizvjesnim financijskim prilikama, uz neiscrpni entuzijazam naših suradnika i i velike uredničke napore. Nadamo se da će se sve to popraviti. Točno znamo što želimo, a prva knjiga koja je pred nama, neskromno smatram, najbolji je dokaz da mislimo ozbiljno i da cijeli posao itekako ima smisla. Mislim da će i Vaši čitatelji htjeti to provjeriti.

